



Innst. S. nr. 228

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

St.prp. nr. 49 (2002-2003)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 171/2002 av 6. desember 2002 om endring av vedlegg XVII i EØS-avtalen (direktiv om følgerett til fordel for opphavsmannen til et originalkunstverk)

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Ved EØS-komiteens beslutning nr. 171/2002 av 6. desember 2002 ble europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/84/EF om følgerett til fordel for opphavsmannen til et originalkunstverk tatt inn i EØS-avtalens vedlegg XVII om opphavsrett.

Direktivet gir opphavsmannen til et originalt billedkunstverk (f.eks. et maleri, fotografisk verk eller en skulptur) en uavhengelig og ufravigelig rett til en økonomisk del av videresalget av det aktuelle verket.

Det skal betales vederlag etter fallende proSENTSATSER regulert i direktivet. Følgeretten varer i opphavsmannens levetid og 70 år etter hans død. Etter opphavsmannens død tilkommer retten hans arvinger.

Beslutningen i EØS-komiteen ble fattet med forbehold om Stortingets samtykke, da gjennomføringen i norsk rett krever lovendring, jf. Grunnlovens § 26, annet ledd og EØS-avtalens artikkel 103.

Følgerettsdirektivet gir opphavsmannen et individuelt krav på vederlag ved omsetning av hans verk.

Ved innføring av følgerettsdirektivet i norsk rett vil inntektene til Bildende kunstneres hjelpefond bli redusert med ca. 15 pst. Dette er i henhold til proposisjonen en forholdsvis liten reduksjon som gjør det mulig å opprettholde den vel etablerte kollektive ordningen.

En innlemmelse av følgerettsdirektivet i EØS-avtalen vil nødvendiggjøre endringer i lov av 12. mai 1961 nr. 2 om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven)

og i lov om avgift på omsetning av billedkunst. Forslag til lovendringer fremmes av Kultur- og kirkedepartementet i en egen lovproposisjon. Gjennomføringsfristen for direktivet er 1. januar 2006.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Trond Giske og Torny Pedersen, fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Ole-mic Thommessen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Berge og May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Ola T. Lånke, og fra Senterpartiet, Eli Sollied Øveraas, merker seg at Norge ved innføring av EUs følgerettsdirektiv vil ha to parallelle ordninger for følgerett, en kollektiv ordning som følger av lov 4. november 1948 nr. 1, og en individuell ordning som følger av europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/84/EF.

Komiteen er av den oppfatning at det kan være en fordel at ordningene for kollektiv og individuell følgerett administreres i sammenheng med hverandre. Komiteen vil be Regjeringen om nødvendig medvirke til å få i stand en god administrativ ordning, men mener hovedansvaret for administrasjonen av begge ordninger skal hvile på aktørene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, merker seg at innføringen av EUs følgerettsdirektiv i norsk rett vil føre til noe reduserte inntekter for den kollektive ordningen administrert av Bildende Kunstneres Hjelpefond, men mener dette er akseptabelt i lys av de bedre rettigheter for den enkelte kunstner direktivet medfører.

Flertallet ser det som positivt at norske opphavsmenn vil få inntekter av videresalg av originalkunst-

verk som skjer innenfor EØS-området, og tilsvarende at opphavsmenn som har sitt virke i EØS-området får inntekter ved videresalg av originalkunstverk som skjer i Norge. Flertallet understreker viktigheten av kunst og kultur for å bygge forståelse og samarbeid over grenser, og støtter målsettingen om et europeisk marked for kunst.

Flertallet viser til EØS-komiteens beslutning nr. 171/2002 av 6. desember 2002 om endring av vedlegg XVII i EØS-avtalen (direktiv om følgerett til fordel for opphavsmannen til et originalkunstverk), og slutter seg til Regjeringens forslag til samtykke til godkjenning av beslutningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet stiller seg kritiske til innarbeidingen i EØS-avtalens særordninger for inntekter av videresalg av visse typer varer. Disse medlemmer erkjenner at problemstillingen rundt videresalg av kunstverk er kompleks og skulle gjerne hatt en prinsippdiskusjon rundt flere forhold. Det er flere kategorier gjenstander som det kan være vanskelig å vurdere hvorvidt de omfattes av ordningen, for eksempel er grensesettingen mellom originalkunst og design ikke entydig. I mange tilfeller vil bruksgjenstander med sterkt preg av design, produsert i begrensede antall, kunne kategoriseres som originalkunst. Samtidig er det ikke gitt hvilken andel av verdien ved et videresalg som bør tilfalle kunstneren. Disse medlemmer ser at det kan diskuteres hvorvidt kunstneren skal tilkjennes en andel av den totale salgssummen, en andel av økningen i salgssum siden sist salg kunstneren fikk inntekter fra, eller eventuelt andre utregningsmetoder.

Disse medlemmer merker seg at innføringen av EØS-direktivet kan gi flere uheldige konsekvenser. Det er flere forhold som ikke er diskutert godt nok ved hvordan prissetting fungerer i åpne markeder for varer med lovfestet følgerett.

Disse medlemmer mener at direktivet vil føre til at offentlige institusjoner som skal kjøpe kunst vil måtte betale høyere priser når direktivet er innført enn hvis det ikke blir innført. Det hele baserer seg på at man kan forvente at kunstnere ønsker å maksimere den pris de får ved et salg. For en kunstner som har følgerett på kunst, vil denne vurderingen også inkludere forventninger om fremtidige inntekter ved videresalg. Sagt enkelt: Hvis kunstneren har valget mellom å selge sitt verk til en privatperson, som kan forventes muligens å videreselge verket, eller til en offentlig institusjon som i det alt vesentlige bygger opp en samling, så vil kunstneren velge å selge til privatpersonen, med mindre den

offentlige institusjonen betaler en pris som er såpass mye høyere at den også inkluderer den gevinst kunstneren kunne forvente å få ved videresalg. Disse medlemmer mener derfor at offentlige institusjoner vil måtte betale mer for kunst.

Disse medlemmer mener at direktivet kan føre til en konkurransevridning hvor kunstnere i etableringsfasen oppnår lavere priser på sin kunst enn de ellers ville gjort. Det hele er en følge av at enhver kjøper vil måtte innkalkulere en risiko i forhold til den følgerett kunstneren har ved fremtidig videresalg. Ved innføring av følgerett på standardiserte varer ville dette være likt for alle varer. Problemet oppstår fordi kunstverk er alt annet enn en standardisert vare. For etablerte kunstnere involverer prissetting av verk relativt sett mindre risiko enn for kunstnere i etableringsfasen. Risikoen i verdifastsettelsen av kunst av kunstnere i etableringsfasen forplanter seg til den prisrabatt som selger må gi siden kunstneren har følgerett. Prisrabatten blir derfor større for kunstnere i etableringsfasen enn for etablerte kunstnere. Disse medlemmer mener at dette vil føre til at kunstnere i etableringsfasen vil oppleve at det er enda vanskeligere å få solgt sin kunst som en følge av direktivet.

Disse medlemmer mener imidlertid at denne saken ikke er av en slik art at det kan hevdes spesielle sterke nasjonale interesser som skulle kunne rettferdiggjøre at Norge tar en konflikt med EU.

Disse medlemmer slutter seg derfor til forslaget.

UTENRIKSKOMITEENS MERKNADER

Utkast til innstilling har blitt forelagt utenrikskomiteen som i brev av 28. mai 2003 uttaler følgende:

"Utenrikskomiteen viser til de respektive fraksjoners merknader i ovennevnte utkast til innstilling, og har for øvrig ingen merknader."

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 171/2002 av 6. desember 2002 om endring av vedlegg XVII i EØS-avtalen (direktiv om følgerett til fordel for opphavsmannen til et originalkunstverk).

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 28. mai 2003

Sonja Irene Sjøli
leder og ordfører